

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
____ dos. Zaur Məmmədov
____ "____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050211-Psixologiya

Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət fənləri

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Klinik psixologiya

Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 10.12.2019-cu il tarixli F-720 № -li əmrə əsasən təsdiq edilmişdir

Kodu: İF-B15

Tədris ili: III (2025-2026) semestr: V

Tədris yükü: Cəmi: 180 saat, Auditoriya saati-60 (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: Ph.D. dos. Verdiyeva Ləman Əşrəf qızı

E-mail ünvanı: leman.verdiyeva@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Ə.Məmmədov k.19 II korpus

III.Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Bayramov Ə.S. Şəxsiyyətin təşəkkülünün aktual psixoloji problemləri, Bakı, 1981.
2. Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə., Seyidov İ.Ə. Məhkəmə psixologiyası məsələləri, ADU, 1985.
3. İsmayilov N.V., İsmayilov F.N. Tibbi psixologiya və psixoterapiya. "Maarif" nəşriyyatı, Bakı, 2008.
4. İsmayilov N.V., İsmayilov F.N. Tibbi psixologiya və psixoterapiya (dərslik) 2-ci nəşr, Bakı, 2008.
5. Şəfiyeva E.İ. Klinik psixologiya. BDU nəşriyyatı, 2002
6. İsmayilov N.V., İsmayilov F.N. Tibbi psixologiya və psixoterapiya. Bakı, 2008
7. Hacıyev F. Yaş fiziologiyası və məktəb gigiyenası. Bakı, "Maarif", 1992
8. Şəfiyeva E.İ. Uşaqlarda anomal psixi inkişaf. Bakı, 1977

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisindən öncə hər hansı fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

Klinik psixologiya kursu "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət fənləri" kafedrası nəzdində pedaqoji yönümlü ixtisasların tədris planı çərçivəsində işlənmişdir. Tədris planına uyğun olaraq kurs bakalavr səviyyəsinin tələbələri üçün müstəqil fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi III tədris ilinin 6 semestrində 60 saat həcmində (30 s. müəhazirə, 30 s. seminar) nəzərdə tutulur.

Kursun tədrisində ilk növbədə klinik psixologiyanın tədrisinin metodoloji yolları, mövzusu, vəzifələri, əsas problemləri, ayrı-ayrı bölmələri barədə izahlar verilir. Klinik psixologiyada şəxsiyyətin psixi proseslərinin rolu, psixopatoloji sindromları, somatik və digər xəstəliklərin insan psixikasına təsiri, depressiya, stress, aqressivlik kimi davranışa malik olan insanlarla görüləcək işin təşkili barədə müvafiq biliklər çatdırılır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminarın nəticələrinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X.Təqvim-mövzu planı: Auditoriya saati 60 (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar)

N	Mühazirə mövzuları	Saat müh	Tarix sem
1	Mövzu. Klinik psixologiyanın bir elm kimi formalaşması Plan: 1. Klinik psixologiyanın bir elm sahəsi kimi yaranma tarixi 2. Klinik psixologiyanın tədqiqat metodları 3. Klinik psixologiyanın digər elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi 4. Klinik müayinə metodları Mənbə: (1, 2,3,4,5, 6)	2	2
2	Mövzu. Klinik psixologiyanın strukturu və əsas vəzifələri Plan: 1. Klinik psixologiyanın strukturu və onun əsas sahələri 2. Neyropsixologiya və patopsixologiya 3. Klinik psixologiyanın vəzifələri Mənbə: (1, 2,3,4,5,6)	2	2
3	Mövzu. Klinik psixologiyanın əsas nəzəri problemləri Plan: 1. Sağlamlıq və xəstəliyin psixoloji aspektlərin təhlili 2. Ali psixi funksiyalar Mənbə: (1, 2,3,4,5,6)	2	2
4	Mövzu. Duyğu, qavrayış və diqqət pozuntularının patopsixoloji səciyyəsi Plan: 1. Duyğu pozuntuları 2. Qavrayış pozuntuları 3. Diqqətin pozuntuları Mənbə: (1, 2, 3,6,7)	2	2
5	Mövzu. Hafizə və intellekt pozuntularının patopsixoloji səciyyəsi Plan: 1. Müxtəlif sinir-psixi xəstəliklər zamanı hafizə pozuntuları 2. Hafizə pozuntularının rast gəlinədiyi əsas xəstəliklər 3. Anadangəlmə və qazanılmış intellekt pozuntuları 4. İntellekt pozuntularının təsnifatı Mənbə: (1, 2, 6, 7)	2	2
6	Mövzu. Təfəkkür pozuntularının patopsixoloji səciyyəsi Plan:	2	2

	1. Təfəkkür pozulmalarının əsas simptomları 2. Təfəkkürün formaca pozuntuları 3. Təfəkkürün məzmunca pozuntuları Mənbə: (1, 2, 6, 8)		
27	Mövzu. Emosional-iradi proseslərin pozulmalarının patopsixoloji səciyyəsi Plan: 1. Emosional pozuntuların formaları 2. İradənin pozulması 3. Hərəkət sferasının pozulması Mənbə: (1, 2, 4, 6,)	2	2
8	Mövzu. Meyl və yuxu pozuntularının patopsixoloji səciyyəsi Plan: 1. Meyllərin pozuntusu 2. Qidalanma meylinin pozuntusu 3. Cinsi meylin pozuntusu 4. Yuxu meylinin pozuntuları 5. İmpulsiv meyllər Mənbə: (1, 2, 6, 9)	2	2
9	Mövzu. Düşüncə pozuntularının patopsixoloji səciyyəsi Plan: 1. Düşüncə pozuntularının simptomları haqqında anlayış 2. Düşüncənin kəmiyyət və keyfiyyət pozuntuları 3. Amensiya düşüncənin dərin pozuntusu kimi Mənbə: (1, 2, 3, 4)	2	2
10	Mövzu. Şəxsiyyət pozuntularının patopsixoloji səciyyəsi Plan: 1. Şəxsiyyətin dəyişməsi sindromları və onların klinik təsviri 2. Psixopatiyalar 3. Şizofreniya zamanı şəxsiyyət pozuntuları 4. Nevrozlar psixogen xəstəlik kimi Mənbə: (1, 2, 3, 4, 5)	2	2
11	Mövzu. Depresiya Plan: 1. Depresiya psixi xəstəlik kimi və depresiyanın formaları 2. Depresiyayı xarakterizə edən əsas əlamətlər 3. Depresiyanın yaranma səbəbləri Mənbə: (1, 2, 3, 4)	2	2
12	Mövzu. Psixi sağlamlıq meyarları və səviyyələri Plan: 1. Psixi sağlamlıq anlayışı 2. Şəxsiyyətin psixi sağlamlığının məruz qaldığı təsirlər 3. Psixi pozğunluqları şərtləndirən amillər və nəticələri Mənbə: (1, 2, 4, 6, 8)	2	2
13	Mövzu. Klinik psixologiyanın yaş problemləri Plan: 1. Uşaqlarda anomal psixi inkişaf 2. Ahıl yaş dövrünün və qocalığın tibbi-psixoloji xüsusiyyətləri 3. Gerontologiyanın öyrəndiyi əsas problemlər Mənbə: (1, 2, 6, 7)	2	2
14	Mövzu: Kliniki müsahibələr və onların aparılmasına verilən tələblər Plan: 1. Kliniki müsahibə klinik psixoloqun iş metodlarından biri kimi 2. Klinik müsahibəyə verilən tələblər 3. Klinik müsahibə zamanı yaranan terapevtik münasibətlər 4. Uşaq və yeniyetmələrlə kliniki müsahibələrin aparılması 5. Klinik müsahibə zamanı meydana çıxan çətinliklər Mənbə: (1, 2, 3, 6, 7)	2	2

15	Mövzu :Psixoterapiyanın, psixoprofilaktikanın, tibbi etika və tibbi deontologiyanın psixoloji əsasları Plan: 1.Psixoterapiyanın psixoloji əsasları 2.Tibbi deontologiya 3.Psixoterapevtik metodlar Mənbə: (1,2,4,5,6)	2	2
	Cəmi:60 saat	30 s.	30s

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

- Klinik psixologiyanın strukturu barədə məlumat;
- Klinik psixologiyanın inkişaf tarixi, əsas tədqiqat metodları;
- Korreksiya və psixoterapiya üsulları;
- Psixi fəaliyyətin patopsixoloji və neyropsixoloji pozulması halları;
- Psixi inkişaf pozulmalarının tiplərini, duyğu, qavrayış, nitq, hafizə, təfəkkür, yuxu, meyl, düşüncə və şəxsiyyət pozuntularını;

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri.

Kursun sonunda tələbələr :

- Xəstəliyin öyrənilməsində və sağlamlığın möhkəmləndirilməsində psixikanın rolunu;
- Müxtəlif xəstəliklərin yaranmasında və gedişində psixi proseslərin rolu və yerini;
- Xəstəliyin müalicəsi prosesində (müxtəlif dərmanlara olan reaksiyalar) psixikanın dəyişməsinə;
- Müxtəlif xəstəliklər zamanı psixi pozulmaları və onların aradan qaldırılması və ya korreksiyası metodlarını;
- Psixoterapiya və psixokorreksiya üçün psixiatriyada, neyrocərrahiyyədə, anomal uşaqların və somatik xəstəliklərin bərpasında tətbiqini;
- Beyinin lokal zədələri zamanı ali psixi funksiyaların pozulmasını;
- Beyinin müxtəlif patoloji hallarında psixi fəaliyyətin pozulmalarını və s. öyrənir.

XIII. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Klinik psixologiyanın bir elm sahəsi kimi yaranma tarixi
2. Klinik psixologiyanın tədqiqat metodları
3. Klinik psixologiyanın digər elmlər ilə qarşılıqlı əlaqəsi və inkişaf qanunauyğunluqları
4. Klinik müayinə metodları
5. Klinik psixologiyanın strukturu və onun əsas vəzifələri
6. Neyropsixologiya və patopsixologiya
7. Sağlamlıq və xəstəliyin psixoloji aspektləri psixologiyanın əsas nəzəri problemləri kimi
8. Psixologiyada norma anlayışı
9. Xəstəliyin psixologiyası
10. Duyğu və qavrayış pozuntuları
11. Diqqətin pozuntuları
12. Müxtəlif sinir-psixi xəstəliklər zamanı hafizə pozuntuları
13. İntellekt pozuntularının təsnifatı
14. Təfəkkür pozulmaları və rast gəlinən əsas xəstəliklər
15. Klinikada rast gəlinən emosiya pozuntuları
16. İradə və onun pozulması
17. Hərəkət sferasına aid pozuntular
18. Meyl pozuntularının formaları
19. Qidalanma meylinin pozulması
20. Yuxu meylinin pozuntusu
21. İmpulsiv meyillərin pozulmaları
22. Düşüncə pozuntularının rast gəlinədiyi xəstəliklər
23. Amensiya düşüncənin dərin pozuntusu kimi
24. Şəxsiyyətin dəyişməsi sindromları və onların klinikası
25. Psixopatiyalar
26. Şizofreniya zamanı şəxsiyyət pozuntuları
27. Nevrozlar psixogen xəstəlik kimi
28. Depressiya psixi xəstəlik kimi və depressiyanın formaları
29. Depressiyanı xarakterizə edən əsas əlamətlər və insan həyatında rolu
30. Aqressiv davranış problemi və aqressiyanın profilaktikası, idarə olunması
31. Psixi sağlamlıq anlayışı

32. Şəxsiyyətin psixi sağlamlığının məruz qaldığı təsirlər
33. Cəmiyyətin psixi sağlamlığa göstərdiyi təsirin nəticələri
34. Uşaqlarda anormal psixi inkişaf
35. Ahıl yaş dövrünün və qocalığın tibbi-psixoloji xüsusiyyətləri
36. Gerontologiyanın öyrəndiyi əsas problemlər
37. Klinik müəhibə klinik psixoloqun iş metodlarından biri kimi
38. Klinik müəhibəyə verilən tələblər
39. Klinik müəhibə zamanı yaranan terapevtik münasibətlər
40. Uşaq və yetişmələrlə klinik müəhibələrin aparılması
41. Klinik müəhibə zamanı meydana çıxan çətinliklər
42. Psixoterapiyanın psixoloji əsasları
43. Psixoterapevtik metodlar
44. Tibbi etika haqqında anlayış və onun başlıca tələbləri
45. Tibbi deontologiya

XIV. Kollektivium sualları:

I kollektivium sualları

1. Klinik psixologiyanın bir elm sahəsi kimi yaranma tarixi
2. Klinik psixologiyanın tədqiqat metodları
3. Klinik psixologiyanın digər elmlər ilə qarşılıqlı əlaqəsi.
4. Klinik psixologiyanın inkişaf qanunauyğunluqları
5. Klinik müayinə metodları
6. Klinik psixologiyanın strukturu
7. Klinik psixologiyanın əsas vəzifələri
8. Neyropsixologiya klinik psixologiyanın bir bölməsi kimi
9. Patopsixologiya klinik psixologiyanın bir bölməsi kimi
10. Sağlamlıq və xəstəliyin psixoloji aspektləri psixologiyanın əsas nəzəri problemləri kimi
11. Psixologiyada norma anlayışı
12. Xəstəliyin psixologiyası
13. Duyğu pozuntuları
14. Qavrayış pozuntuları
15. Diqqətin pozuntuları

II kollektivium sualları

1. Müxtəlif sinir-psixi xəstəliklər zamanı hafizə pozuntuları
2. Hafizə pozuntularının rast gəlinədiyi əsas xəstəliklər
3. Anadangəlmə və qazanılmış intellekt pozuntuları
4. İntellekt pozuntularının təsnifatı
5. Təfəkkür pozuntularının əsas simptomları
6. Təfəkkürün formaca pozuntuları
7. Təfəkkürün məzmunca pozuntuları
8. Emosional pozuntuların formaları
9. İradənin pozulması
10. Hərəkət sferasının pozulması
11. Meyllərin pozuntusu
12. Qidalanma meylinin pozuntusu
13. Cinsi meylin pozuntusu
14. Yuxu meylinin pozuntuları
15. İmpulsiv meyillər

Klinik psixologiya **fənninin sillabusu 050211-Psixologiya ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.**

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev

Fənn müəllimi:

dos. L. Ə. Verdiyeva